

Iwona Błaszczyk

Zabytki sztuki, rzemiosła artystycznego i techniki w Poznaniu w latach 1990-1999

Ochrona Zabytków 53/4 (211), 377-388

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Kościół klasztorny jezuitów
(dawny kościół dominikanów)
p.w. Najświętszego Serca
Jezusowego i Matki Boskiej
Pocieszenia, ul. Szewska 18**

Wznoszony w l. 1244–1253;
1464; pocz. XVI w.; 1622; 1700–
1724 proj. Jan Catenazzi; 1814.

Kościół wpisany do państwo-
wego rejestru zabytków nierucho-
mym 26 II 1931 r. pod nr. A 172.

W 1997 r. wykonano prace re-
nowacyjne i malowanie wieży
kościółka.

Wykonawca: warsztat Walente-
go Domanieckiego wg proj. Zbig-
niewa Antczaka.

Inwestor: Miejski Konserwator
Zabytków.

**Kościół klasztorny oo. karmeli-
tów bosych p.w. św. Józefa,
ul. Działowa 13**

Wznoszony w l. 1635–1667 wg
proj. Krzysztofa Bonadury Star-
szego, następnie Krzysztofa Bona-
dury Młodszeo oraz Jana Cate-
nazziego; w 1828 r. przebudowa
fasady.

Kościół wpisany do państwo-
wego rejestru zabytków nieru-
chomych 26 II 1931 r. pod nr.
A 159.

W 1997 r. przeprowadzono
renowację ścian kościoła po awa-
rii węzła cieplnego w podzie-
miach świątyni.

Inwestor: Fundusz Ratowniczy
miasta Poznania.



Poznań, kościół klasztorny jezuitów p.w. św. Najświętszego Serca Jezusowego i Matki Boskiej Pocieszenia, wieża po konserwacji. Fot. J. Miecznikowski

Joanna Figuła–Czech

ZABYTKI SZTUKI, RZEMIOSŁA ARTYSTYCZNEGO I TECHNIKI W POZNANIU W LATACH 1990–1999

**Kościół katedralny
p.w. św. Piotra i Pawła,
Ostrów Tumski**

Wznoszony w wiekach X, XI,
XIII–XIX, regotyzowany w l. 1946–
1956.

Wykonano prace konserwator-
skie przy kilku ołtarzach baroko-
wych:

W 1992 r. w kaplicy Św. Krzy-
ża (Górków) konserwowano ołtarz
z l. 1783–1787, marmoryzowany,
wykonany przez rzeźbiarza Bernar-

da Smolke i murarza Wawrzyńca
Rychtera, z rzeźbami Matki Bo-
skiej i św. Jana Ewangelisty (Au-
gustyn Schoeps?) oraz późnogo-
tyckim krucyfiksem pochodzącym
z dawnej Bramy Wrocławskiej,
w ołtarzu barokowe srebrne bla-
chy z symbolami i scenami z życia
Chrystusa oraz wota. Nr rej. B 48
z 11 XI 1972 r.

Silnie zabrudzony ołtarz miał
liczne ubytki stiuków i gzymsów,
skorodowane złączenia, przema-

lowania olejne i zmatowiałe sztu-
katerie.

Prace polegały na oczyszczeniu
lica, uzupełnieniu ubytków, usu-
nięciu przemalowań marmoryza-
cji i woskowania stiuków, oczy-
szczeniu sreber i konserwacji kru-
cyfeksu, złoceniu detali.

Wykonawca: Pracownia Kon-
serwatorska Muzeum Archidiece-
zjalnego w Poznaniu.

Inwestor: Kuria Arcybiskupia.

W 1993 r. konserwowano 2 ołtarze: w kaplicy p.w. św. Cecylii ołtarz z ok. 1652 r., z czerwonego i czarnego marmuru, z rzeźbami św. Katarzyny i Barbary i obrazem św. Cecylii wykonanym w warsztacie gdańskim, oraz w kaplicy p.w. św. Franciszka Ksawerego ołtarz stiukowy z renesansowym obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, wykonany po 1795 r. Nr rej. B 48 z 11 XI 1972 r.

Oba ołtarze oczyszczono i dokonano drobnych reperacji w przyziemiu.

Wykonanie: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

Inwestor: Parafia Archikatedralna.

W 1997 r. w kaplicy p.w. Św. Trójcy konserwowano ołtarz ze stiukowym przedstawieniem Św. Trójcy z kulą ziemską z l. 1783–1786, autorstwa rzeźbiarza Bernarda Smolke, ukończony przez rzeźbiarza Jana Maltzahna w 1787 r., uzupełniony przez Augustyna Schoepsa w l. 1793–1794. Nr rej. B 48 z 11 XI 1972 r.

Wykonano izolację poziomą pod ołtarzem, usunięto wtórne reperacje cementowe, gipsowe i tynkarskie, dokonano odsolenia w partii przyziemia i gzymsu, zrekonstruowano częściowo stiuki i złocenia, usunięto z nich przelaminowania.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

Inwestor: Kuria Arcybiskupia.

W 1998 r. — do ambony z ok. 1720 r. wykonanej w warsztacie śląskim (pochodzącej z kościoła ewangelickiego w Miliczu) — dobrobiono rzeźbę Boga Ojca z kulą ziemską, stanowiącą zwieńczenie — oryginalna rzeźba barokowa, drewniana i polichromowana została ukradziona w 1994 r. Nr rej. B 48 z 11 XI 1972 r.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

Inwestor: Parafia Archikatedralna.

Kolegiata farna p.w. św. Stanisława bp. (dawny kościół jezuicki), ul. Gołębia 1

Budowla barokowa z l. 1651–1701; Tomasz Poncino, Bartłomiej Nataniel Wąsowski, Jan Catenazzi; tworzy zespół wraz z dawnym kolegium jezuickim (ob. Urząd Miasta).

W l. 1994–1995 przeprowadzono konserwację 4 obrazów malowanych olejno na płótnie: *Józef Patriarcha* (1 poł. XVIII w., wym. 237 x 168 cm), *Salvator Mundi* (1783 r., wym. 228 x 166 cm), *Król Salomon* (1783 r., wym. 245 x 167 cm), *Daniel w jaskini lwów* (1 poł. XVIII w., wym. 243 x 172 cm).

Obrazy były bardzo zniszczone: pofalowane płótno miało liczne ubytki i uszkodzenia przy krawędziach, obrazy były silnie zabrudzone, warstwa malarska była spękana, z licznymi ubytkami pokrywającymi się z ubytkami zaprawy, pociemniałym werniksem; w złym stanie było skruszałe płótno dublażowe (pleśń, grzyby). Nr rej. B 155 z 28 VII 1998 r.

Przeprowadzono pełną konserwację: oczyszczono odwrocia płócien po rozdublowaniu oraz lica obrazów, usunięto werniks, przelaminowania, zabrudzenia, dokonano dublażu na nowe płótno, uzupełniono ubytki płócna (głównie w partii kraje), zaprawy i warstwy malarskiej (wraz z miejscową jej rekonstrukcją), na odwrociach dwóch obrazów (*Król Salomon* i *Salvator Mundi*) odkryto inicjały i datę: *F. S. 1783*.

Wykonawca: dwa zespoły konserwatorskie — Agnieszka Lewandowska, Andrzej Lewandowski, Anna Siuchnińska (*Król Salomon*, *Daniel w jaskini lwów*) oraz Piotr Dybalski, Magdalena Gierowska-Dybalska, Katarzyna Sokolnicka-Męczynska (*Salvator Mundi*, *Józef Patriarcha*).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

W 1995 r. przeprowadzono konserwację dwuskrzydłowych drzwi głównych z przełomu XVII i XVIII w., uzupełnionych w latach 40. XX w., ze snyderką de-

koracją, nadprożem w jodełkę, nabijanych guzami. Nr rej. B 155 z 28 VII 1998 r.

Drzwi były w bardzo złym stanie: odkształcone drewno ze śladami prymitywnych napraw, zaatakowane przez owady, skorodowane elementy żelazne, ubytki drewna i elementów ślusarskich. W trakcie prac konserwatorskich z części drewnianych usunięto olejne i lakierowane przelaminowania, a z części metalowych — produkty korozji.

Drewno zaimpregnowano i uzupełniono jego ubytki, wymieniono partie ze śladami niewłaściwych reperacji, wzmocniono drzwi konstrukcyjnie przez osadzenie na nowych zawiasach i zabezpieczono lakierem ochronnym.

Wykonawca: Fundacja Polska Sztuka Użytkowa, Oddział w Poznaniu (Stefan Framski).

Inwestor: Parafia Kolegiacka oraz Urząd Miasta.

W l. 1996–1998 przeprowadzono pełną konserwację wystroju dwuprzęsłowej kaplicy p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy wraz z wyposażeniem (ołtarz i 2 epitafia). Wystrój kaplicy, powstały ok. poł. XVIII w., tworzą malowidła ściennie w technice *al fresco*: *Nawiedzenie*, *Ucieczka do Egiptu* na ścianie południowej i *Wniebowzięcie* z pocz. XX w. na sklepieniu, oraz sztukaterie sklepienne z przedstawieniem 4 putt wśród ornamentu małżowinowo-wstęgowego z *rocaillum* i palmetami i symbolami maryjnymi. Nr rej. B 65 z 26 I 1974 r. W czasie prac badawczych w 1996 r. odkryto pierwotną malarską dekorację kaplicy datowaną na ok. 1701 r. z przedstawieniem *Zmartwychwstania* (?) na ścianie wschodniej, być może autorstwa Karola Dankwarta. Zachowane są jedynie boczne partie tej dekoracji (jej część centralna została zniszczona, gdy w przeszłości wybito otwór arkadowy do prezbiterium) oraz krajobraz — fragmenty drzew — na ścianie zachodniej. Ponadto odsłonięto dekorację akantowo-wstęgową glisty okiennego na ścianie zachodniej i południowej, powtórzoną na gurtach

i pilastrach ściany wschodniej i zachodniej, odkryto też ślady malarskiej dekoracji figuralnej na sklepieniu pokrytym sztukateriami — tej dekoracji nie odslonięto.

Powierzchnia polichromii była zniszczona w 40–50% przez jej nasiekanie w trakcie wykonywania wtórnych tynków i wystroju sztukatorskiego na sklepieniu, tynki były odspojone od podłoża, częściowo rozłożone przez działanie wody i przemarzanie, odnotowano liczne ubytki formy rzeźbiarskiej zachowanej w negatywie oraz wysolenia.

Prace konserwatorskie prowadzono wyłącznie na ścianie zachodniej i wschodniej kaplicy, natomiast w partiach sklepienia wykonano sondy 10 x 10 cm dla celów dokumentacyjnych, oczyszczono powierzchnię polichromii przez usunięcie wtórnej warstwy tynku i zabrudzeń, podklejono odpajające się fragmenty tynku z malowidłem, uzupełniono ubytki tynku, utrwalono polichromię, wykonano punktowanie oraz rekonstrukcję formy lub kolorystyki w miejscach, gdzie stan zachowania na to pozwalał, partie dużych ubytków scalono kolorystycznie plamą wibrującą. Na sklepieniu drugiego przęsła kaplicy, po usunięciu rozłożonych tynków i nałożeniu nowych, wykonano rekonstrukcję ornamentalną w postaci dekoracji malarskiej, nawiązującej do zachowanych w negatywie sztukaterii — jako *pendant* do barokowego wystroju sztukatorskiego położonej przeciwległe empory wschodniej. Sceny *Nawiedzenia* i *Ucieczki do Egiptu* — przemalowane, zabrudzone, słabo czytelne, zawilgocone, odspojone od podłoża, z licznymi drobnymi ubytkami — oczyszczono, uzupełniono i po zapoznaniu się z odkrywkami ilustrującymi stan zachowania warstwy spodniej zdecydowano się je pozostawić; scenę *Wniebowzięcia* z licznymi pęcherzami, odspojeniami i ubytkami warstwy malarskiej oczyszczono, utrwalono i uzupełniono ubytki; wystrój sztukatorski oczyszczono z nawarstwień lakieru i zrekonstruowano ubytki. Ołtarz z bardzo silnie po-

ciemniałymi stiukami, przemalowanymi lakierem i farbami olejnymi, ze śladami zawilgożenia, licznymi drobnymi ubytkami i spękaniem stiuku i złoceńmi przeciągniętymi wtórnie szlagmementem — oczyszczono, podklejono odspojenia stiuków od podłoża, przywrócono lub odtworzono oryginalną powierzchnię rzeźb, uzupełniono ubytki stiuku, wypolerowano go, po usunięciu wtórnych złoceń pozłożono złotem płatkowym. Przeprowadzono pełną konserwację epitafium kasztelana rogozińskiego Stanisła-

wa Grabskiego z 1 poł. XVIII w. oraz epitafium jezuitę ks. Kaspra Drużbickiego z ok. poł. XVIII w. — oba marmoryzowane, z dekoracją sztukatorską i malowanymi portretami zmarłych.

Wykonawca: Krzysztof Powidzki z zespołem.

Inwestor: Parafia Kolegiacka oraz anonimowy darczyńca.

W l. 1996–1999 wykonano prace konserwatorskie w emporze zachodniej (d. sodalicjum maryjne, zwane też Archiwum) — wystrój malarski i sztukatorski skle-



Poznań, kolegiata farna p.w. św. Stanisława bp. — „Józef Patriarcha”, obraz olejny z 1 poł. XVIII w. Fot. J. Miecznikowski



Poznań, kolegiata farna p.w. św. Stanisława bp., kaplica p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy — odsłonięta scena „Zmartwychwstania” (?) na ścianie wschodniej. Fot. J. Miecznikowski

pienia i ścian z ok. 1740–1750 oraz zespół 37 malowideł (w większości emblematycznych) poświęconych symbolicznie maryjnej. Nr rej. B 65 z 26 I 1974 r. i Nr rej. B 155 z 28 VII 1998 r.

Stan zachowania wystroju empory był katastrofalny — silne zawilgocenia ściany zachodniej i południowej części sklepienia, warstwa malarska spęcała z tendencjami do odpajania się i osypywania, z licznymi ubytkami, prze-

tarciami i mechanicznymi uszkodzeniami, przemalowaniami, wtórne tynki częściowo zniszczone, liczne ubytki wystroju sztukatorskiego.

Przeprowadzono kompleksowe prace: związano tynk z podłożem, podklejono odspojenia między warstwami tynku, odsolono tynki i sztukaterie, zdezynfekowano, oczyszczono powierzchnie malowideł, monochromii i sztukaterii, usunięto przemalowania, punkto-

wano ubytki polichromii, uzupełniono ubytki tynku, wykonano częściową rekonstrukcję sztukaterii i częściowe ich pozłocenie, przywrócono pierwotną, jasnoszarą kolorystykę tła na sklepieniu. W czasie prac odkryto na ścianie południowej kilka warstw tynku barwionego na kolor różowy, czerwony oraz warstwę z relikami dekoracji malarskiej w postaci szarobiałej tkaniny ze złotą bordiurą — co zostało zdokumentowane.

Wykonawca: Krzysztof Powidzki, Renata Lisowska, Piotr Lisowski.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W l. 1998–1999 wykonano konserwację przeszła przy prezbiterium w nawie bocznej zachodniej oraz dekoracji malarsko-sztukatorskiej sklepienia z ok. 1740–1750 z malowanymi przedstawieniami św. Stanisława Kostki, Kazimierza, Cyryla Aleksandryjskiego, Ambrożego (?) w stiukowych obramieniach małżowinowo-akantowo-wstęgowych z *rocailem*, wypełniających resztę pola sklepiennego. Nr rej. B 65 z 26 I 1974 r.

Przeprowadzono kompleksowe prace konserwatorskie przy zawilgoconych, przemalowanych i pokrytych pęcherzami malowidłach ściennych, które ponadto charakteryzowała słaba przyczepność do podłoża, przy sztukateriach oraz marmoryzacji ścian (usunięto sole i produkty korozji masy gipsowej, naprawiono spękania i odspojenia, zrekonstruowano wyprawy sztukatorskie w partii przyziemia, zdjęto przemalowania złoceń i położono nowe, odtworzono poler), przy drewnianej szafie relikwiarzowej nad wejściem do kaplicy Wierzytwej Adoracji oraz przy posadzce w tzw. Wązówce.

Wykonawca: prace konserwatorskie przy malowidłach — Krzysztof Powidzki z zespołem, przy sztukateriach i marmoryzacjach — Tadeusz Skrzypczak, przy szafie relikwiarzowej — Jan Graclik.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W 1999 r. rozpoczęto prace w zachodniej części transeptu. Wykonano tam konserwację wystroju malarsko-sztukatorskiego sklepienia i ścian oraz ołtarza p.w. św. Stanisława Kostki, malowidła Karola Dankwarta z 1701 r. na sklepieniu przedstawiające *Wizję św. Stanisława Kostki* oraz po bokach *Alegorię oddania się bożej miłości* i *Alegorię upodobania bożego*, na ścianie *Św. Stanisława Kostkę przyjmującego komunię od anioła*, *Św. Stanisława Kostkę ugodzonego strzałą miłości bożej*, w tondach medaliony z bukietami kwiatów oraz poniżej w medalionach sceny alegoryczne: *Czystość*, *Modlitwa*, a także sztukaterie z pocz. XVIII w., warsztatu Alberta Bianco, z motywem suchego akantu z owocowymi girlandami, kwiatami, rogami obfitości i aniołkami oraz tonda otoczone gałązkami dębu przewiązаныmi wstęgami. Nr rej. B 65 z 26 I 1974 r.

Malowidła były bardzo silnie zabrudzone, spudrowane i częściowo złuszczone, ze śladami zawilgoceń, szczególnie w narożach lunet, tynk był miejscami odspojony od podłoża na skutek wilgoci i przemarzań sklepienia. Prace konserwatorskie objęły oczyszczenie malowideł, dezynfekcję, usunięcie wykwitów soli, przebarwień, przemalowań, podklejenie odspojen tynku i malowideł, uzupełnienie ubytków tynku i polichromii, punktowanie oraz oczyszczenie sztukaterii z przemalowań i uzupełnienie ich ubytków. Bardzo zniszczony był ołtarz p.w. św. Stanisława Kostki z 1735 r., mury, marmoryzowany, z 2 parami kręconych kolumn i obrazem głównym *Komunia św. Stanisława Kostki* Szymona Czechowicza z ok. 1756 r., oraz obrazem dolnym *Św. Barbara* Wacława Graffa z 1748 r.

Grunty w obu obrazach były wykruszone, warstwa malarska spękana i przemalowana, werniksy pociemniały, płótno oryginalne osłabione. Dokonano dublażu obrazów na nowe płótno, oczyszczono lica i odwrocica, usunięto werniksy i niewłaściwe, wtórne grunty oraz uzupełniono warstwy ma-



Poznań, kolegiata farna p.w. św. Stanisława bp., kaplica p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy — pilaster z odsłoniętym malowanym akantem na ścianie zachodniej. Fot. J. Miecznikowski

larskie, dokonano korekt kitów i punktowania ubytków i werniksowania, marmoryzację ołtarza oczyszczono, uzupełniono jej ubytki.



Poznań, kolegiata farna p.w. św. Stanisława bp., empora zachodnia — stan przed konserwacją. Fot. J. Miecznikowski

Wykonawca: prace konserwatorskie przy malowidłach — Krzysztof Powidzki wraz z zespołem, prace sztukatorskie — Zakład Sztukatorski Mariana Domanieckiego, prace przy obrazach — Stanisław Zborowski.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Kolegium jezuickie (ob. Urząd Miasta), pl. Kolegiacki 17

Budowla barokowa z l. 1748–1752; Jan Catenazzi, Jan Zelner, Franciszek Koźmiński.

W l. 1997–1998 w czasie prac remontowych gmachu odkryto fragmenty pierwotnego wystroju kolegium z okresu baroku.

W 1997 r. odkryto na II piętrze w skrzydle południowym, od strony zachodniej strop z drewna sosnowego, z 1 poł. XVIII w., z wtórną polichromią z poł. XIX w. przedstawiającą motyw bujnego, szeroko malowanego akantu (deski) oraz marmoryzację (belki), malowane techniką klejową.

Drewno było miejscami zbutwiałe, z licznymi śladami po gwoździach, zaciekami i niewielkimi ubytkami silnie zabrudzonej polichromii.

W 1998 r. przeprowadzono pełną konserwację stropu, która polegała na oczyszczeniu drewna,

uzupełnieniu ubytków malarskich, zastąpieniu agresywnej kolorystycznie marmoryzacji, jaka ujawniła się po oczyszczeniu belek, kolorystyką w tonie tła desek.

Wykonanie: Krzysztof Powidzki.
Inwestor: Urząd Miasta.

W 1998 r. odkryto na parterze w salach sesyjnych dużej i małej oraz w pomieszczeniu obok figuralne malowidła ściennie z początku XVIII w., z łacińską inskrypcją, malowane w technice *al fresco*.

Malowidła pozostawiono w formie odkrywek, przewidując dalsze prace w 2000 r.

Ponadto na podstawie dokumentacji badawczo-odkrywkowej wykonano w 1998 r. nową kolorystykę reprezentacyjnych sal I piętra: „Białej”, „Malinowej” i „Błękitnej”.

Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Apostoła, ul. Sławia 86

Późnogotycki, przebudowywany w 1692 r. i 1752 r.

W 1994 r. odnowiono organy (sam instrument muzyczny) po-

chodzące z przełomu XVIII/XIX w., przeniesione tu w 1964 r. z Walszewa k. Łowicza. Nr rej. B 156 z 2 VI 1998 r.

Wykonanie: Jan Drozdowicz.
Inwestor: Parafia.

Kościół parafialny p.w. Bożego Ciała (dawny karmelitów trzewickowych), ul. Strzelecka 40

Pochodzący z XV/XVI w., przebudowany XVI/XVII w.

W 1996 r. zakonserwowano rokokową trumnę egzekwialną Jana Tworzyńskiego, kasztelana przemęckiego z 1763 r., pokrytą fioletowym aksamitem, z 12 mosiężnymi nakładkami, uchwyty i tablicą herbową. Konserwacja została przeprowadzona w związku z przygotowywaną przez poznańskie Muzeum Narodowe wystawą „Vanitas. Portret trumienny na tle sarmackich obyczajów pogrzebowych”. Nr rej. B 150 z 19 VI 1996 r.

Wykonanie: konserwacja tkaniny — Pracownia Konserwacji Tkanin Muzeum Narodowego w Poznaniu.

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

W l. 1998–1999 wykonano konserwację 2 obrazów przedstawiających całopostaciowe portrety króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi malowane olejno na płótnie w warsztacie krakowskim w 1665 r., wym. 220 x 170 cm. Nr rej. B 41 z 1 II 1972 r.

Obrazy były silnie przemaalowane przez Mariana Jaroczyńskiego w czasie konserwacji w 1862 r., miały liczne ubytki i spękania warstwy malarskiej, rozłożony werniks, płótno silnie sfalowane z drobnymi dziurkami, drewno ram spękanę, zaatakowane przez owady.

Przeprowadzono pełną konserwację polegającą na usunięciu przemaalowań, wykonaniu rekonstrukcji stanu pierwotnego, uzupełnieniu ubytków zaprawy, warstwy malarskiej i płótna oraz przywróceniu stanu oryginalnego ramy. Po usunięciu starego płótna dublażowego całość zdublowano na podwójne płótno lniane, miejscami odsłonięto oryginalną kolorystykę, na odwrociach obu płócien znaleziono 2 inskrypcje dotyczące prac konserwatorskich prowadzonych w l. 1862 i 1950.

Wykonawcy: Katarzyna Sokolnicka-Męczyńska i Piotr Dybański.

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

W 1999 r. rozpoczęto konserwację ołtarza głównego (po 1740 r.), murowanego, ozdobionego marmoryzacją, z obrazem *Ostatnia Wieczera* oraz rzeźbami Aarona, Mojżesza i papieża Telesforda i Grzegorza Wielkiego (?). Nr rej. B 41 z 1 II 1972 r.

Ołtarz był w złym stanie — silnie zabrudzony, o zasoleniach w partii przyziemia, które spowodowały liczne odspojenia od podłoża, z licznymi drobnymi ubytkami marmoryzacji i stiuków, ze śladami prymitywnych napraw.

Zakres prac obejmuje pełną konserwację ołtarza: usunięcie przemaalowań rzeźb i dekoracji sztukatorskiej, złoceń, rekonstrukcję ubytków stiuków, marmoryzacji,



Poznań, kolegiata farna p.w. św. Stanisława bp., empora zachodnia po pracach konserwatorskich. Fot. J. Miecznikowski

złocień, usunięcie wadliwych napraw, wysoleń. Prace ukończono w roku 2000.

Wykonawca: Fundacja Polska Sztuka Użytkowa, Oddział w Poznaniu (Andrzej Miarkowski z zespołem).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

Obraz obcięty przy ramie miał płótno zaatakowane przez pleśnie, warstwę gruntów oraz warstwę malarską odkształcone i splekane, ślady po niefachowych uzupełnieniach ubytków, werniks pociemniały.

Kompleksowa konserwacja obrazu polegała m.in. na dezynfekcji i wzmocnieniu płótna, doklejeniu krawędzi i krajkę płótna, usunięciu werniksów wtórnych, gruntów i przemalowań, dublazu na nowe płótno, werniksowaniu, punktowaniu ubytków.

Wykonawca: Stanisław Zborowski.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha, Wzgórze św. Wojciecha

Budowla gotycka z XV w., przebudowana w XVI i pocz. XVII w.

W l. 1995–1996 poddano pracom konserwatorskim zespół 4 portretów trumiennych z tablicami herbowymi i inskrypcyjnymi, malowanych olejno na blasze cynowej i miedzianej, z 4 ćw. XVII w.:

1. portret Teresy Naramowskiej z 4 trybowanymi tablicami herbowymi (Wczele, Jastrzębic, Prawdzic i Białynia) i tablicą inskrypcyjną, z 1692 r.;

2. portret Heleny Czackiej z 4 malowanymi tablicami herbowymi (Łódzia, Poraj, Abdank, Białynia) i tablicą inskrypcyjną, z 1691 r.;

3. portret Teresy Naramowskiej z 4 malowanymi tablicami herbowymi (Wierzbna, Radwan, Zaremba, Dryja) i tablicą inskrypcyjną, z 1680 r.;

4. portret nieznanego mężczyzny, ok. 1700 r.

Nr rej. B 72 z 14 VII 1975 r.

Blaszane podłoża portretów trumiennych były skorodowane,

na licach zalegały warstwy „oślepiłych” werniksów oraz brudu i kurzu, obrazy były przemalowane i miały liczne ubytki.

W trakcie konserwacji obrazy oczyszczono, usunięto produkty korozji, przemalowania i werniksy, zabezpieczono lica i odwrocia werniksami, wypunktowano, wykonano nowe podłoża drewniane.

Wykonawca: Muzeum Narodowe w Poznaniu (Teresa Koziół, Anna Siuchnińska, A. Wawarzyniak).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych, ul. Grobla 1

Wzniesiony w okresie późnego baroku w l. 1777–1783.

W 1998 r. poddano pracom konserwatorskim rzeźbiony i polichromowany krucyfiks z 2 poł. XVIII w. — zdjęto dwie warstwy przemalowań, odsłonięto pierwotną polichromię, uzupełniono jej ubytki, pozłociono. Nr rej. B 28 z 5 VIII 1971 r.

Wykonanie: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

Inwestor: Parafia.

Kościół rektorski p.w. Najświętszej Krwi Pana Jezusa, ul. Żydowska 34

Budowla z relikami gotyckiej kamienicy Świdwów–Szamotulskich, barokowa z 1702 r.

W 1994 r. zabezpieczono obraz *Św. Michał Archanioł* z 1 poł. XVIII w., malowany olejno na desce, zniszczony w 1994 r. w związku z włamaniem do kościoła — złamana deska, ubytki warstwy malarskiej w miejscach pęknięć drewna, pociemniały werniks. Został zabezpieczony przez Pracownię Konserwatorską Muzeum Archidiecezjalnego; wymaga przeprowadzenia kompleksowych prac konserwatorskich. Nr rej. B 38 z 26 X 1971 r.

W 1999 r. wykonano konserwację malowideł sklepiennych autorstwa Adama Swacha, z 1735 r., ilustrujących poznańską legendę o Trzech Hostiach oraz sceny z ży-

cia różnych świętych, m.in. karmelitańskich. Z zespołu 44 malowideł w 3 przesłach odrestaurowano malowidła 2 przesł. Ostatnie, zachodnie przeszło zakonserwowano w roku 2000. Nr rej. B 38 z 26 X 1971 r.

Malowidła były silnie przemalowane, pociemniałe, zanieczyszczone, z licznymi drobnymi ubytkami (ok. 25% powierzchni), odspojone miejscami od podłoża; zniszczenia spowodowane były wielokrotną migracją wody i soli.

Prace konserwatorskie polegały m.in. na oczyszczeniu malowideł metodą mechaniczno–chemiczną, zabezpieczeniu pudrujących się warstw umożliwiającym dalsze prace przy usuwaniu przemalowań, dezynfekcji, usunięciu starych kitów, uzupełnieniu ubytków i splekań, uzupełnieniu warstwy malarskiej i częściowej jej rekonstrukcji według szblonów w skali 1:1 sporządzonych na podstawie przekazów ikonograficznych.

Wykonawca: Pracownia Konserwacji Zabytków w Poznaniu, sp. z o.o.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W 1999 r. przeprowadzono konserwację płaskorzeźby Immaculaty z ok. poł. XVIII w., drewnianej, polichromowanej i pozłacanej. Nr rej. B 149 z 22 V 1996 r. Rzeźba była złamana w partii podstawy, drewno i polichromia miejscami splekane, powierzchnia zanieczyszczona. Przeprowadzono pełne prace konserwatorskie, sczlono obie części, uzupełniono ubytki polichromii i złocenia.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

Inwestor: Parafia.

Kościół sukursalny p.w. św. Małgorzaty, Rynek Sródecki

Budowla gotycka z 2 poł. XIV w., rozbudowana w XV w.

W 1992 r. konserwowano ołtarz boczny p.w. św. Filipa Neureusza, ok. poł. XVIII w., marmoryzowany, ze stiukowym przedstawieniem modlącego się św. Fi-

lipa Nereusza. Nr rej. B 2 z 10 XI 1970 r.

Stopień zniszczenia oceniono na 40–50%: drobne ubytki ołtarza, spękania, ślady amatorskich napraw, scena figuralna zniszczona w dolnej części pod wpływem wilgoci.

Ołtarz oczyszczono z zabrudzeń, wysoleń, zespolono stiuk z podłożem, uzupełniono ubytki stiuków, złocień, poleru, zrekonstruowano dolną partię przedstawienia.

Wykonawca: Fundacja Polska Sztuka Użytkowa w Poznaniu (Mariusz Lewicki, Krzysztof Tomczak).

Inwestor: Urząd Wojewódzki, Wydział Kultury i Sztuki.

W 1997 r. zakonserwowano obraz *Matka Boska z Dzieciątkiem na półksiężycu* w typie Assunty, renesansowo-wczesnobarokowy z pocz. XVII w., z okuciovym ornamentem snycerskim w zwieńczeniu, malowany techniką temperową na desce. Nr rej. B 2 z 10 XI 1970 r.

Obraz znajdował się w bardzo złym stanie: deski wypaczone, spękane, rozeschnięte, częściowo spróchniałe, z licznymi spękaniem warstwy malarskiej i z przemalowaniami.

Usunięto przemalowania i spróchniałe fragmenty drewna, obraz zaimpregnowano roztworem Paraloidu B-72, wzmocniono strukturalnie podłoże, uzupełniono ubytki podobrazia, złocenia, wzmocniono odwrocie obrazu, wypunktowano.

Wykonawca: Joanna i Krzysztof Lang.

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

Kościół klasztorny oo. dominikanów p.w. Królowej Różańca Św., ul. Kościuszki 99

Budowla wzniesiona w l. 1945–1949.

Przeprowadzono konserwację 4 obrazów z 1 poł. XVII w., z krakowskiego warsztatu Tomasza Dolabelli, malowanych olejno na płó-

tnie, pochodzących z d. kościoła oo. dominikanów (ob. oo. jezuitów) przy ul. Szewskiej:

1. *Św. Dominik z towarzyszymi karmieni przez anioły*, wym. 205 x 265 cm;

2. *Kazanie św. Wincentego Ferreriusza*, wym. 182 x 250 cm;

3. *Męczeństwo dominikanów sandomierskich*, wym. 190 x 257 cm;

4. *Św. Małgorzata Węgierska wskrzeszająca dziewczynę utopioną w studni*, wym. 200 x 260 cm. Nr rej. B 129 z 2 XI 1992 r.

Obrazy były zabrudzone, zniszczone, z pęcherzami oraz ubytkami warstwy malarskiej i płótna, słabo czytelne, o pociemniałym kolorycie i werniksie. Kompleksowe prace konserwatorskie polegały m.in. na usunięciu płótna dublażowego, przemalowań i werniksów, oczyszczeniu płótna, uzupełnieniu ubytków płótna i warstwy malarskiej wraz z zaprawą, dublażu na nowe płótno, opracowaniu powierzchni kitów, werniksowaniu i punktowaniu.



Poznań, kościół klasztorny oo. dominikanów p.w. Królowej Różańca Świętego — „Kazanie św. Wincentego Ferreriusza”, obraz olejny z 1 poł. XVII w., warsztat Tomasza Dolabelli, po konserwacji. Fot. archiwum Miejskiego Konserwatora Zabytków

Wszystkie obrazy były konserwowane w 1901 r., a dwa (nr 1 i 4) ponadto w latach 60. XX w. Ostatnią konserwację przeprowadzono w latach: 1995 (nr 1 i 2), 1997 (nr 3), 1998 (nr 4).

Wykonawcy: Stanisław Zborowski (nr 1,4), Hanna Kutzner-Mellion (nr 2), Maria Roznerska wraz z zespołem (nr 3).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

Kościół klasztorny oo. franciszkanów konwentualnych p.w. św. Antoniego Padewskiego, ul. Franciszkańska 2

Budowla barokowa z l. 1668–1698, 1733, arch. Jan Koński.

W 1990 r. przeprowadzono konserwację całopostaciowego portretu Jadwigi Rogalińskiej, malowanego olejno na płótnie po 1652 r., o wym. 193 x 140 cm. Nr rej. B 22 z 8 III 1971 r.

Powierzchnia odwrocia i lica była bardzo zabrudzona, werniks pożąłkły, na krawędziach odnotowano drobne ubytki zaprawy. Obraz poddano zabiegom konserwatorskim w związku z organizowaną w 1991 r. przez Muzeum Narodowe w Poznaniu wystawą „Duma i wolność. Obraz szlachty w dobie baroku”.

Prace konserwatorskie polegały na oczyszczeniu odwrocia i lica obrazu, uzupełnieniu ubytków zaprawy i korekcie wcześniejszych punktowań i zabezpieczeniu lica werniksem.

Wykonawca: Muzeum Narodowe w Poznaniu (Leszek Tuczyński).

Inwestor: środki własne Muzeum Narodowego w Poznaniu.

W latach 1995–1996 wykonano konserwację zespołu 14 portretów trumiennych i inskrypcyjnej tablicy trumiennej, z 4 ćw. XVII w., malowanych olejno na blasze cynowej:

1. Mielżyńskiej (?), 2. Mariany nieznanego nazwiska, 3. Szczenieckiej, 4. D. Koźmińskiej, 5. nieznanego kobiety, 6. panny w wianku rucianym, 7. Mielżyńskiego (?), 8. Matuszewskiego, 9. nieznanego chłopca, 10. mężczyzny herbu Łabędź, 11. mężczyzny z inicjałami S.P. S. R., 12. niezna-

nego mężczyzny, 13. nieznanego mężczyzny, 14. nieznanego mężczyzny. Nr rej. B 22 z 8 III 1971 r.

Blaszone podłoża były skorodowane, a drewniane podłoża zniszczone, na licu zalegały warstwy „oślepych” werniksów oraz brudu i kurzu, obrazy były przemalowane, z licznymi ubytkami warstwy malarskiej.

Obrazy oczyszczono, usunięto produkty korozji, przemalowano i werniks, zabezpieczono lica i odwrocia werniksowań, wypunktowano, wykonano nowe drewniane podłoża.

Wykonawca: Muzeum Narodowe w Poznaniu (Hanna Kutzner, Teresa Kozioł, Joanna Grzelachowska).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

W l. 1997–1998 przeprowadzono prace konserwatorskie przy ołtarzu p.w. Matki Bożej w Cudy Wielmożnej z kaplicy pod tym samym wezwaniem wykonany przez braci franciszkańskich Antoniego Swacha (snycerz) i Adama Swacha (malarz) w l. 1688–1693, dokończony w 1713 r., drewniany, rzeźbiony, ze snycerką, 9 obrazów malowanych na desce i płótnie, obraz centralny w szerokiej, srebrnej ramie, repusowanej, cyzelowanej, odlewanej, z półszlachetnymi kamieniami. Nr rej. B 22 z 8 III 1971 r. i nr rej. B 160 z 3 I 2000 r.

Przeprowadzono pełną konserwację drewnianej konstrukcji ołtarza, snycerki, rzeźb, srebrzeń, złocień, zrekonstruowano i uzupełniono ubytki, wymieniono spróchniałe elementy, naprawiono oryginalny mechanizm obrotowo-przesuwowy ołtarza, zakonserwowa-



Poznań, kościół klasztorny oo. franciszkanów p.w. św. Antoniego Padewskiego, obrazy z ołtarza w kaplicy p.w. Matki Bożej w Cudy Wielmożnej — „Św. Anna” i „Św. Franciszek” (obrazy po odslonięciu). Fot. J. Miecznikowski



Poznań, kościół klasztorny oo. franciszkanów p.w. św. Antoniego Padewskiego, kaplica p.w. Matki Boskiej w Cudy Wielmożnej — wystrój sztukatorsko-malarski kopuły po konserwacji. Fot. J. Miecznikowski

no 9 obrazów — 3 malowane na desce (*Matka Boża w Cud Wielmożna*, portret brata Tomasza Dybrowskiego, portret gwardiana Wojciecha Zawady), 6 malowanych na płótnie naklejonym na deskę (śś.: *Anna, Joachim, Franciszek, Antoni Padewski, Józef, Jan Ewangelista*); pod sześcioma wymienionymi obrazami odkryto pierwotne przedstawienia tych samych świętych pochodzące z czasów budowy ołtarza, które odsłonięto. Obrazy wtórne zdokumentowano na barwnych planszach fotograficznych w skali 1:1. Przeprowadzono także konserwację srebrnej ramy o motywie gwiazdy wpisanej w czwórliśc, datowanej na l. 1676–1718. Najstarsza część, z główkami aniołków, rozetkami i półszlachetnymi kamieniami (przy obrazie) opatrzona jest cechą złotnika poznańskiego Łukasza Wrzaskowicza, pozostałe — cechami złotników poznańskich Jacentego Piątkowskiego (Drzewo Jessego)

i Michała Meissnera (8–ramienna gwiazda z motywem akantu).

Wykonanie: Pracownie Konserwacji Zabytków w Poznaniu, sp. z o.o. (kierownik zespołu Ewa Szydłowska-Nadolna).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

W 1999 r. — wykonano konserwację kaplicy p.w. Matki Bożej w Cudy Wielmożnej z pocz. XVIII w. — w zakresie wystroju malarskiego i sztukatorskiego. Zespół 11 malowideł autorstwa Adama Swacha z ok. 1702 r., w technice *al fresco* pokrywa kopułę i ściany kaplicy: 1. *śś. Juliana (?)*, *Maria Magdalena*, *Maria, siostra Łazarza*, *Małgorzata z Kortony*, 2. *śś. Urszula*, *Barbara*, *Apolonia*, *Małgorzata*, 3. *śś. Jadwiga Śląska*, *Elżbieta Turyńska*, *bl. Agnieszka Czeska* i *Jolanta*, 4. *śś. Kinga*, *Klara*, *Konstancja*, *bl. Salomea*, 5. *św. Jan Chrzyciel*, 6. *bl. Jan Duns Szkot*, 7. *św. Antoni Padew-*

ski, 8. *św. Franciszek*, 9. *Cudowne wskreszenie niewiasty* i emblematy — kwiaty lili. Przeprowadzono pełną konserwację malowideł: oczyszczenie, dezynfekcja, uzupełnienie ubytków. Nr rej. B 22 z 8 III 1971 r.

Wykonanie: Krzysztof Powidzki wraz z zespołem.

Inwestor: Urząd Wojewódzki i Sejmik Wojewódzki w Poznaniu.

Na wystrój sztukatorski kopuły z około 1701 r., warsztatu Alberto Bianco, składa się 13 pełnoplastycznych, naturalnej wielkości figur Chrystusa i Apostołów wśród bogatej, mięsistej dekoracji ornamentalnej z motywami wici akantowej, kwiatów, owoców, girland i główek anielskich. Przeprowadzono pełną konserwację sztukaterii, usunięto przemalowania klejowe, oczyszczono powierzchnię, uzupełniono ubytki, złocenia, umocowano odspojone elementy, dokonano odsolenia.

Wykonanie: Zakład Sztukatorski Walentego Domanieckiego.

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

W 1999 r. — wykonano kopię figury Marii Niepokalanej wieńczącą latarnię kaplicy p.w. Matki Bożej w Cudy Wielmożnej. Figura została odlana w metalu i pozłoczona wg oryginału pochodzącego z 1681 r. z blachy miedzianej, złożonej i trybowanej, wys. 120 m; ob. przechowywanego w klasztorze (nr rej. B 160 z 3 I 2000 r. Dokonano rekonstrukcji sierpu księżycy i aureoli z gwiazd wokół głowy wg zachowanych przekazów ikonograficznych.

Wykonanie: Jan Chojecki.

Inwestor: klasztor oo. franciszkanów konwentualnych.

W 1999 r. przeprowadzono konserwację malowideł sklepiennych i ściennych wykonanych przez Adama Swacha ok. 1702 r., po zniszczeniach II wojny uzupełnionych częściowo przez Henryka Kota i Teodora Szukałę pod nadzorem Ewy i Jerzego Wolskich oraz wystroju sztukatorskiego z k. XVII i 1 poł. XVIII w. w prezbiterium. Malowidła przedstawiają: na sklepieniu *Ukazanie się Św. Trójcy św. Antoniemu Padewskiemu*, w otoczeniu 4 ulatujących aniołów i 2 malowideł alegorycznych: *Śmierć* i *Zagubione dziecko odnajdujące drogę*, ponadto występują iluzjonistyczne balustrady z przewieszonymi kobercami. Na ścianach wschodniej i zachodniej relikty pierwotnego wystroju malarzkiego z przedstawieniami aniołów z końca XVII w. Nr rej. B 22 z 8 III 1971 r. i nr rej. B 160 z 3 I 2000 r.

Malowidła były zabrudzone i pociemniałe, silnie przemalowane w technice klejowej i temperowej, ich powierzchnia utraciła pierwotną fakturę charakterystyczną dla techniki *al fresco*, miejscami występowały zawilgocenia podłoża. Sztukaterie o motywach roślinnych miały drobne ubytki i zawilgocenia; były przemalowane. Usunięto zabrudzenia i przemalowania malowideł i sztukaterii,

odkazyano je, odsolono powierzchnie, podklejono i wykonano konsolidację tynków, uzupełnienie ubytków tynku i stiuku, punktowanie ubytków polichromii, wykonano nową monochromię. Na centralnym malowidle sklepienia odkryto relikty wystroju malarzkiego z końca XVII w.

Wykonanie: Krzysztof Powidzki z zespołem.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Kościół klasztorny oo. jezuitów p.w. Najświętszego Serca Jezusowego (dawny dominikański), ul. Szewska 18

Świątynia gotycka z XIII w. (1253 r.), przebudowana w pocz. XVIII w., arch. Jan Catenazzi.

W l. 1989–1990 odkryto figuralne malowidła ścienne z 2 poł. XVIII w. w korpusie nawowym (na ścianach i filarach). Na odsłoniętych fragmentach znajdują się m.in. postać duchownego, anioła, Chrystusa (?), wazon z kwiatami.



Poznań, Stary Rynek — fontanna Prozerpiny, Augustyn Schoeps, 1766 r. Fot. J. Miecznikowski

Odkrywki oczyszczono i wstępnie zabezpieczono; do dziś nie przeprowadzono dalszych prac konserwatorskich.

Wykonanie: Sztuka Polska w Poznaniu (Andrzej Miarkowski, Krzysztof Tomczak).

Inwestor: Urząd Wojewódzki, Wydział Kultury i Sztuki.

W 1998 r. zakonserwowano obraz *Matki Boskiej Śnieżnej* z ołtarza bocznego p.w. Matki Boskiej Pocieszenia, XVII-wieczny, malowany olejno na płótnie, przedstawiający Marię w typie Hodgetrii, w srebrnej, częściowo pozłacanej i trybowanej sukience z 1720 r., wym. 77,5 x 115,5 cm. Nr rej. B 40 z 29 XI 1971 r.

Płótno było kruche, zabrudzone, zdeformowane, z 4 warstwami przemalowań. Warstwa malarska zabrudzona, spękana, pokryta pociemniałym werniksem, na sukience pokrytej lakierem produkty korozji srebra, pęknięcia.

Usunięto wtórne nawarstwienia malarskie i płótno dublażowe, uzupełniono ubytki płótna, dokonano dublażu na nowe płótno, uzupełniono ubytki zaprawy i warstwy malarskiej, powierzchnię zawerniksowano, oczyszczono sukienkę, usunięto przemalowania i produkty korozji srebra, zlikwidowano deformacje blachy, zalutowano pęknięcia.

Wykonawca: Piotr Dybalski.

Inwestor: Klasztor oo. jezuitów.

Klasztor oo. jezuitów, ul. Szewska 18

Budowla z XIII–XIV w., przebudowana ok. 1500 r., w 1622 r. na pocz. XVIII w.

W 1990 r. odsłonięto relikty wystroju kaplicy p.w. św. Jacka, z 1 poł. XVII w. — malowane zachęuski oraz fragmenty scen figuralnych, zapewne z życia św. Jacka i Dominika, a także fragmenty wystroju sztukatorskiego w postaci przyściennych pilastrów z kapitelami.

Wykonawca: Sztuka Polska w Poznaniu.

Inwestor: Urząd Wojewódzki, Wydział Kultury i Sztuki.

Fontanna Prozerpiny, Stary Rynek

Obiekt rokokowy z kutego piaskowca, 1766 r., Augustyn Schoeps. Nr rej. B 1 z 9 XI 1935 r.

W 1993 r. wykonano pełną konserwację obiektu — usunięcie nawarstwień metodą hydrodynamiczną, odsolenie i impregnacja kamienia, uzupełnienie ubytków kamienia masami plastycznymi na bazie żywicy epoksydowej i kruszyw, scalenie kolorystyczne dobrze zachowanych starych kitów i fleków, wymiana skorodowanej instalacji hydraulicznej, zabezpieczenie wnętrza cembrowiny, hydrofobizacja całej powierzchni kamienia, oczyszczenie brązowych rzygaczy i zabezpieczenie ich lakierem na bazie Paraloidu B-72.

Wykonawca: Mariusz Lewicki.

Inwestor: Powszechny Bank Kredytowy S.A. w Warszawie, Oddział w Poznaniu.

W 1999 r. rekonstruowano prawe przedramię i dłoń Prozerpiny (uszkodzone ok. 3 lat wcześniej).

Wykonanie: Pracownice Konserwacji Zabytków w Poznaniu, sp. z o.o. (rzeźbiarze: Piotr Postaremczak, Mieczysław Król).

Inwestor: Zarząd Dróg Miejskich w Poznaniu.

Figura św. Jana Nepomucena, Stary Rynek

Rzeźba z kutego piaskowca, częściowo pozłacana, z 1724 r. Nr rej. B 52 z 23 I 1973 r.

W 1990 r. wykonano rekonstrukcję pozłacanej korony świętego.

Wykonanie: Sztuka Polska w Poznaniu (Krzysztof Tomczak).

Inwestor: Urząd Miasta, Miejski Konserwator Zabytków.

Kapliczka Bożej Męki, ul. Bydgoska 4 (na dziedzińcu Szkoły Podstawowej nr 105)

Obiekt ceglany murowany, tynkowany, z elementami ceramicznymi z ok. 1706 r. Nr rej. B 60 z 15 III 1973 r.

W 1992 r. sprawdzono statyczność posadowienia kapliczki, uzupełniono i odświeżono elementy ceramiczne; kapliczkę otynkowano.

Wykonanie: Fundacja Polska Sztuka Użytkowa, Oddział w Poznaniu (Marek Kozak).

Inwestor: Urząd Wojewódzki, Wydział Kultury i Sztuki.

Iwona Błaszczyk

ZABYTKI ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA W WOJEWÓDZTWIE POZNAŃSKIM W LATACH 1990–1999

BRODY (gm. Lwówek)

Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Apostoła

Drewniany, z l. 1670–1673, z dobudowanymi po 1756 r. od południa zakrystią i kruchtą, odnowiony w l. 1935–1939. Nr rej. 2467/A z 1932 r.

W l. 1989–1993 przeprowadzono remont generalny kościoła polegający na naprawie konstrukcji więźby dachowej, naprawie i wymianie części podwalin, konserwacji drewnianych elementów konstrukcyjnych; zlikwidowano skutki korozji biologicznej impregnatami chemicznymi.

BYTYŃ (gm. Kaźmierz)

Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP

Zbudowany w 1534 r., restaurowany w l. 1725, 1785 i 1870, dobudowana kaplica i kruchta oraz częściowa przebudowa w 1906 r. Nr rej. 2446/A z 1932 r.